

SZAKMAI BESZÁMOLÓ

A Koleszár Krisztián: *Kis Dániel református tanító önéletírása és naplója (1784–1838)* című könyv (Officina Musei 26.) megjelenetéséről

Kedvezményezett: Herman Ottó Múzeum
Pályázati azonosító: NKA 203137/04384
Támogatási összeg: 600.000.- Ft

A miskolci Herman Ottó Múzeum tudományos ismeretterjesztő könyvkiadásának egyik stabil sorozata az Officina Musei (ISSN 1217–033X), amelynek jelen pályázat támogatásával a 26. kötetét tudtuk megjelentetni 2022-ben. A sorozat vegyes tematikájú, a Herman Ottó Múzeum gyűjteményeihez és az intézményi kutatásokhoz kapcsolódó monografikus műveket foglal magában, a néprajz, a történettudomány és a művészettörténet-képzőművészet témaköréből. Az utóbbi években átlagosan évente egy kötet jelent meg, de a 2019–2021 közötti három évben a sorozat sajnos szünetelt. Ezért tekintjük a múzeum számára fontos mérföldkőnek a 26. kötet megjelenését, mert így az átmenetileg leállt sorozat újra folytatódhatott.

A megjelent kötet egy forráskiadvány, egy 18–19. századi magyar nyelvű kéziratos napló szövegű kritikai kiadása, bevezető tanulmánnyal, jegyzetekkel, szómagyarázattal, személy- és helynévmutatóval, angol és szlovák rezümével. A publikációban közreműködő munkatársak:

- Koleszár Krisztián (külsős helytörténeti kutató): szöveggondozás, szerkesztés, bevezető tanulmány, mutatók, tördelés és nyomdai előkészítés
- Gyulai Éva (Miskolci Egyetem): szakmai lektorálás
- Jakab Mátyás András (Herman Ottó Múzeum): az eredeti kézirat digitalizálása, olvasószerkesztés, korrektúra
- Watah Veronika (Herman Ottó Múzeum): angol rezümé fordítása
- dr. Bodnár Mónika (Herman Ottó Múzeum): szlovák rezümé fordítása
- Nagy Zoltán (Herman Ottó Múzeum): borítóterv
- Tóth Arnold (Herman Ottó Múzeum): sorozatszerkesztés, pályázati feladatok

Kis Dániel református tanító önéletírása és naplója 1952 óta a Herman Ottó Múzeum Helytörténeti Gyűjteményben található 100 folio terjedelmű kéziratként (HOM HTD 53.4490.1). A napló nem ismeretlen a hazai memoárirodalomban: 1970-ben Kilián István tollából hosszabb elemző tanulmány született róla, majd Szablyár Péter közölt belőle Jósvalfőre vonatkozó, helytörténeti szempontból értelmezhető részleteket; azonban a forrásszöveg teljes kiadása mindeddig váratott magára. A napló (önéletírás) első ötöde lényegében visszaemlékezés, amely 1812-ben született, és a szerző életét mutatja be 1784-es születésétől a sárospataki diákévein keresztül tanítói munkájának első állomásáig, a görgői (Torna megye) katedráig. Görgői rektorságától számítva a napló szinte már eseménytelen, egy meglehetősen beszűkült mozgásterű falusi értelmiségi mindennapjait mutatja.

A forrás igazi értékét a benne szereplő számos adatsor, időjárási megfigyelés, apró történelmi események, néprajzi, sőt földrajzi leírások adják. 1816-tól Szinpetri, majd 1819-től haláláig (1838) Jósvalfő református egyházának tanítója volt. Tanítóként minden évben kétszer felsorolja a vizsgát tett diákokat, s ahogyan diákévei alatt feljegyzte a szupplikációk (adománygyűjtő utak a pataki Kollégium részére) állomásait, az ott szolgáló lelkészek és rektorok nevével, ezúttal az általa szolgált

eklézsiát látogató diákok neveit szerepelteti a naplóban. 1820-ban meghalt első felesége, a sajevamosi Csiszár Mária, de még abban az évben újranősült, a jósvafői Deli Máriát vette nőül. A házasságból két gyermekük született: Mária (1821) és Bálint (1828). A napló utolsó oldalain arról értesülünk, hogy fiát Miskolcra íratja be középiskolába; majd a helyére a Gömör megyei Gicéről hozatott új tanító fejze be néhány rövid sorral a naplót, tudósítva elődje haláláról és temetéséről.

A kiadvány B5 álló formátumban, ragasztott kartonkötésben, fekete-fehér kivitelben jelent meg, terjedelme 134 oldal. A nyomdai kivitelezést a debreceni Kapitális Nyomdaipari Kft. végezte. Példányszáma 200 db, kereskedelmi forgalomba nem kerül. Hasznosítása elsősorban könyvtári csere és szakmai tiszteletpéldányok formájában történik, illetve teljes terjedelmében ingyenesen letölthető a Herman Ottó Múzeum honlapjáról: https://hermuz.hu/wp-content/uploads/2023/01/Kis_Daniel_naploja_26v_kezirat_tord_B5.pdf

A kiadvány fontos adalék Borsod-Abaúj-Zemplén megye helytörténeti, honismereti szakirodalmához. Legnagyobb hatását azonban a történelmi Gömör-Torna vármegye magyar-szlovák határmenti régiójában fejtheti ki. A szlovák oldalon Tornagörgő (Hrhov), Rozsnyó (Rožňava), Szepsi (Moldava nad Bodvou), Bódvavendégi (Host'ovce), Várhosszúrét (Krasnohorská Dlhá Lúka) és Kassa (Košice) intézményeibe, magyar és szlovák közösségeibe, kutatóihoz, közgyűjteményi munkatársaihoz juttatunk el ajándék példányokat. A magyar oldalon Jósvafő a terjesztés központja, a Jósvafői Tájház és a Helytörténeti Füzetek szerkesztősége kistérségi szinten eljuttatja a könyvet az érintett kutatóknak és közgyűjteményeknek.

Miskolc, 2023. január 13.

Dr. Tóth Arnold
tudományos titkár
sorozatszerkesztő
Herman Ottó Múzeum